

Filozofija i ekonomija

Uz temu

U nastojanju da se filozofijski protumači fenomen svijeta i ljudskog života, odnos ekonomije i filozofije nameće se kao višeslojno intrigantna i obvezujuća tema za promišljanje. Prvotno je pitanje kako razumjeti problem ekonomije, a o odgovorima na to pitanje ovisi daljnji tijek traganja za mnoštvom slojeva i nijansi mogućeg filozofijskog promišljanja fenomena ekonomije. U prvom redu kažimo da ekonomiju razumijevamo kao objašnjenje – racionalno, mjerljivo i poopćivo – proizvodnih kapaciteta društva te kao društvenu, a možda i »kulturnu« sposobnost zajednice ljudi da namiruju materijalne potrebe svoga života, ostvaruju dobrobiti uzajamnog življenja te generiraju višu razinu zadovoljstva postojanja za sve. Nema sumnje da već i ove spomenute pozicije izazivaju brojne upite i dvojbe.

U tom pogledu, osmislili smo i realizirali međunarodni znanstveni skup *Filozofija i ekonomija* koji se u okrilju 26. Dana Frane Petrića održao u Cresu od 24. do 27. rujna 2017., da bi se iznova diskutirale pozicije koje na različite načine promišljaju spomenute probleme, i to na način da filozofija ponudi »domaćinstvo« diskusijama o temi koja u zadnje vrijeme dobiva sve veću pažnju. Filozofija je od svojih antičkih početaka (zasigurno kao referentne točke možemo uzeti Platonovu i posebice Aristotelovu misao) promišljala o spektru tema koje danas povežujemo s ekonomskom mislju. U različitim razdobljima i potaknuti različitim društvenim izazovima filozofi se se bavili, makar neizravno, problemima koje bismo mogli staviti u kontekst ekonomskog, bilo da su ih tematizirali posebno, bilo da su ih stavljali u okrilje nekih drugih tema. Ovo posebno dolazi do izražaja u epohi moderniteta koja je, između ostaloga, zasnovana na novom modelu razumijevanja uloge pojedinca u društvu, kao i sasvim drugačije izgrađenom društvenom konstrukturu od onih ranijeg razdoblja. Ovo je zasigurno značajno razdoblje u razvoju zapadnjačkih društva, a izgrađeni misaoni sadržaji ovog vremena postali su dominantni obrazac misaonog života čovječanstva. Nema dvojbe da su spomenuti procesi značajna inspiracija za promišljanje fenomena ekonomije i s filozofijskog gledišta. Možemo tome dodati da je situacija života suvremenog čovjeka posebno dramatična u tom pogledu. Dvadeseto stoljeće i njegova brojna očitovanja (neokolonijalna osvajanja, svjetski ratovi, različiti oblici totalitarnih pokreta, Hladni rat, genocidni sukobi, uništenje prirodnog okoliša, pojava multinacionalnih korporacija, informatička i genetička revolucija, globalizacija, dominacija neoliberalne ekonomije i dr.) donose prijelomne i globalne pojave koje svakako transformiraju društvo i razvoju čovječanstva daju poseban smjer. Početak dvadeset i prvog stoljeća, posebno u problematici dominacije *cyber* sfere, izgradnje kibernetičkih organizama i pojave umjetne inteligencije, zasigurno potvrđuju ove pretpostavke i otvaraju brojna nova pitanja.

Stoga, u ovom tematu, kao i u paralelnim tematicama koji će biti objavljeni u časopisima *Synthesis philosophica* i *Metodički ogledi*, donosimo izbor tekstova nastalih na temelju izlaganja održanih na ranije spomenutom skupu (uz dodatak srodnog članka autora Sundaća i Šundova). Ovim tematicom nastojali smo dati presjek tema koje su izlagane i diskutirane na skupu, nastojali smo prikazati problematiku i otvoriti nove pristupe diskusijama o ekonomiji kao iznimno značajnoj temi. Nadam se da smo ovim prilogima pokazali snagu filozofijske misli i njenu zainteresiranost za realne probleme ljudskog života.

Tomislav Krznar